

Q. D. B. V. 28
De

43

AQVIS SUPRA-
COELESTIBUS.

Ex permiffu Ampliffimæ

Facultatis Philofophicæ,

IN ILLUSTRIS ALBIM ACA-
DEMIA

DISPUTABUNT

M. AUGUSTINUS BALTHASAR,
PRÆSES

&

LAURENTIUS Vogt / Thorunio-
Pruffus: Respondens

*Ad d. 19. Martij horis pomerid. In Auditorio
Minori.*

VVITTEBERGAE

EXCIDEBAT JOHANNIS HAKEN, Anno 1656.

45

L. M. Da

IN NOMINE JESU!

Præloquium

*Q*uam contemptares esset homo, nisi supra humana surgeret! sapientissimus exclamat Seneca. Etenim oculos in terram defixos, cum brutis communes habet. Si tantum spectat quod ante pedes jacet, os sibi sublime datum, & erectos ad sidera vultus, ipse turpiter ignorat. Si externas tantum intuetur formas, easque forsan

Miratur, rerumque ignarus imagine gaudet, (Ut de Ænea contemplante res Romanas in clypeo sculptas loquitur Virgilius) adhuc vix aut ne vix quidem, à servâ brutorum naturâ quicquam differt. Hoc unicum habet & divinitatis & libertatis suæ argumentum, quod divina, quod abscondita, quod abstrusa, quod cœlestia eque ac terrestria eum delectant; nec enim illis omnibus interest ut alienis, sed ut suis. Tunc demum consummatum consequitur plenumque sortis humanæ bonum, cum calcato quod ante pedes jacet, altum petit, & inter abditissimos rerum sinus se abscondit. Contemnit mens veri, mens pabuli sui avida, contemnit domicilii sui angustias.

Quantum enim est, quod ab ultimis littoribus Hispaniæ usq; ad Indos jacet? paucissimorum dierum spatium, si navem Ventus implevit. Sursum ingentia spatia sunt, in quorum possessionem animus admit-

A 2

titur.

Seneca.

sicut. Cum illa tetigit, alitur, crescit, ac veluti Vinculis liberatus in originem redit. Illic demum discit, quod diu quaesivit: illic incipit Deum nosse, incipit nosse seipsum, totius Mundi Dominum, incipit nosse regiminis sui late patentes tractus, quibus praesse, & dominari à Deo iussus fuit. Et nostræ ad hoc fastigium, terrenis paulisper relictis tendunt Meditationes nec Cœlum tantum petere, sed & ultra cœlestia exspatiari, quosque Dominio nostro limites, quos terminos natura posuerit, quo Cœlum, quo Mundum tegmine clauserit, indagare gestiunt.

Ex alto Deus adsit!

THESIS I.

Dari supra Cœlum corpus aliquod, sola quidem Scriptura nos docet, Physico tamen exinde de eo tacendum non est.

§. 1. Altum hinc natura silet silentium. Nullum, cui vel experientia, vel ratio innitatur, adest vestigium. Si Physicis æquemens, uti divitibus manus, oculata tantum est, nec quicquam credit, quam quod videt, in Cœlo utique subsistendum erit. Nec enim Cœlo quicquam superius, aut majus sensus percipit, ratio colligit. Succurrit tamen aliud hinc principium, cui fidem denegare impietas, obicem ponere, extrema Religio esset. Sacer nimirum hoc refert Scripturæ codex, posuisse Deum, adhuc supra Firmamentum immensam aquarum molem, quâ undique ambiatur, & cingatur. Quod igitur natura nobis præcluserit, id Scriptura aperuit. Liber Librum explicat. Creator ipse de suis creaturis testatur & loquitur. Nostrum est illius dictamen promptè admittere, a videque suscipere.

§. 2. Etenim si sensuum tantum, & rationis nostræ decempedâ Physicæ demetiri cupiamus territorium, præangusti nimis
augu

angustissimæ hujus scientiæ constituentur limites. *Quam multas namq; per secretum eunt nunquam humanis oculis orientia? Neque enim omnia Deus humanis oculis nota fecit. Quota pars operis tanti nostris oculis committitur? Ipse qui ea tractat, qui condidit, qui totum hoc fundavit, deditq; circa se, majorq; est pars operis sui, ac melior effugit oculos, cogitatione videndus est.* Sic de Ingenii humani angustiis, de intellectus cæcitate conqueritur Seneca. Hæ scilicet omnium omni tempore sapientum fuere querelæ, hinc illæ lachrymæ illæ tenebræ communes cunctis mortalibus. Perpetuò ingeminandum tritum illud: *Nos vix melius quicquam scire, præter hoc quod nihil sciamus.* Deferunt nos sensus in plurimis, & obscuratus maximè intellectus est, non in divinis tantum, sed æquè in naturalibus.

§. 3. Agnoscendum igitur gratâ mente, quod imbecillitati, quod cœcitati nostræ subsidium fertur. Excipiendum hilari fronte, quod in tanta caligine à lumine hoc gratiosissimo nobis manifestatur. Nec n. putandum aliena ista esse omnia, quæ è Scripturâ in Philosophiam derivantur, confundi principia, confundi disciplinas, committi μετάβασις εἰς ἄλλο γένος, misceri ἐπερογένεα, forum quæri incompetens, judicem constitui extraneum, controversiarum normam assumi alienam, res fidem rationis subjici judicio, cum Scriptura Physico consulenda proponitur. Imò maximè consuli & potest, & debet à Physico Christiano sacer ille codex. Potest ob summam Scripturæ certitudinem, & Authoritatem, cum nullus ejusdem inveniatur apex cœlo terrâvè ignobilior, atq; infirmior, nullumq; detur testimonium sacrum, vel mille rationibus Philosophicis postponendum. Debet, ob cognitionis nostræ angustiam; quia citrà hanc de multis rebus Physicis, ut de Mundi natalitiis, ætate, senectute, interitu, ejusdem conservatione, & gubernatione &c. nihil constat. Recolligamus tantum paulò altiori animo veterum Philosophorum sortem, & statim, quanti errores numero plures, turpitudine graviores, ex ignorantia Creationis profluxerint patebit. Adeò verum scilicet est illud Scaligeri; *Nostra in Studio peregrinatio, sine superna luce, est miserabilis quadam erratio.*

A 3

§. 4. Pro

§. 4. Pro solvendis difficultatibus notetur. 1. Scripturam esse principium commune, imò cuilibet Disciplina certo modo proprium & domesticum. 2. Scripturam dici principium Theologiae proprium non in quarto, sed secundo modo intellectu. 3. Alienum id vocari probandi principium, ubi Disciplina, ad quam spectat probanda conclusio, quoad Objectum suum nullam planè convenientiam alit cum alterâ, unde Argumentum sumitur, ita ut objectum unius objecto alterius nec subordine- tur, nec coordinetur. 4. Non novam in Physicam introduci normam, sed novum tantum usitatis illis duobus addi cognoscendi medium. Norma Physicæ est natura. Media cognoscendi hactenus duo tantum agnoverunt Philosophi, rationem & Ex- perientiam. Philosophus Christianus addit Scripturam. Unde tria jam sunt media (ut Excell. ait Sperl. in suis Exercit. part. spec. exerc. 2.) quibus obtinetur Veritas: Sensus, ratio & Scriptura. Ubi sensus deficit, ibi ratio succurrit, ubi ratio succūbit, ibi Script. erigit. Solē terrâ majorē esse nō invenit sensus, ratio tamē colligit. Re- mum sub aquâ tractum esse putat visus, ratio non permittit. So- lem moveri, terram stare, sensus quidem percipit, ratio sapius dubitat, Scriptura utriq; succurrit. Aquas supracælestes, nec sensu, nec ratione novimus, patefactas verò in Scriptura non solum concedimus, sed & quid sint, & quales intelligimus. 5. Finem Scripturæ unum quidem esse, eumq; palmarium, alii se- cundarios plures. 6. Uti Objectum Scripturæ non unum est, sed multivarium, sic quælibet Disciplina quod suum est inde pe- tit, atque tūm ratio in eodem non ut alieno, sed proprio ma- gna alacritate se exercet. 7. Argumenta è Scriptura petita, non quidem vulgarem illam facere ἀπόδειξις, majorem tamen & lō- gè certio rem rebus suis conciliare fidem, & eminentem con- clusionem gignere.

§. 5. Quibus præmissis nulli dubitamus etiam præsentem de aquis supracælestibus materiam, à solâ licet Scripturâ patefa- ctam, nostram facere, nec ullum vitiosum è genere in genus tran- situm formidamus. Ad mundum, ad corpora, ad objectum Physicæ eadem pertinet, quo jure à territorio naturalis Scientiæ arceretur? Perpendemus igitur altius, quæ Scriptura hic nobis
arcana

arcana revelavit. Parùm scilicet curantes quid alii hæc de re
ex Cabalâ & secretiori Phiosophiâ somnient, quidq; de extra-
ordinariâ revelatione per Spiritum S. Sapientibus secretioribus
assistentem factâ crepent, ut facit *Henricus Nollus in Phys. Hermet.*
l. 2. c. 2. Sunt nuge hæc, sunt somnia, sunt commenta, quæ meritò
è Physicæ territorio exulare jubentur.

THES. II.

*Testatur autem Scriptura existentiam corporis
supracælestis, seu aquarum supracælestiũ,
dictis evidentissimis, omni exce-
ptione majoribus.*

§. 6. Clasicus est locus ex Historiâ creationis petitus ex
c. 1. Gen. v. 6. & 7. ubi sic Moses ait: *Dixit DEVS; Fiat firma-
mentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis. & fecit DE-
VS firmamentum divisitq; aquas, quæ erant sub firmamento ab his,
quæ erant super firmamentum.* Singula verba, singula ferè sup-
peditant Argumenta. Nos firmiora deducemus.

§. 7. Urget 1. *Cornel. à Lap. comment. in Gen. c. 1. in opere
diei secunda*, vocem *יָהוָה* *Esto*, *Fiat*, quod non significet deputa-
tionem rei antea factæ, sed realem rei, quæ fieri jubetur, produ-
ctionem. Scilicet firmamentum primo die conditum (intelle-
ctis omnibus simul spheris, ab extremo cælo ad terram usq;) se-
quentibus diebus variè dispositum, & exornatum fuisse nonnul-
li asserunt, & conseq per hoc secunde diei opus, non nisi Dispo-
sitionem quandam aeris ad recipiendam aquam intelligi. Cui
sententiæ aperte textus reclamat, cum cuilibet Diei suum pecu-
liate *יָהוָה* *Esto* assignat, nec ab initio aliud, quam confusum illud
Chaos creatum restatur. Majus robur voci *יָהוָה* addit altera in v.
7. vox initiali: *וַיַּעַשׂ* *Et fecit*, nequaquam nudam dispositione,
sed novam productionem innuens.

§. 8. Urget 2. Vocem *וַיַּעַשׂ* *Firmamentũ*. Nõ n. hîc aut aerẽ intelli-
gi solũ, aut spheras cœlestes cũ inferioribus simul, sed Cœlũ Stel-
latũ, vel ut aliis loqui placet, universum orbiũ cœlestiũ Systema,
in qui-

in quibus Stellæ fixæ, & erraticæ relucet, (si qui tales orbes sūt, ut prudenter adjicit *D. Gerhard. L. d. Cr. §. 24.*) recepta nostra-
tium sententia est. De quâ videri poterit *D. Gerhard. c. l. item in
Disp. Isag. XI. Sect. 2 §. 1. 2. item in Corament. super Gen. c. 1. v. 6. 7. Wal-
ther. in Spong. Mosai. in Gen. l. d. Gesner. in Gen. c. 1. quest. 17. Confer.
è Pontif. Corn. à Lap. l. c.* Qui quidem firmamentum per quan-
dam concomitantiam, & situs connexionem, aerem vicinum
complecti, propriè tamen non significare asserit. Fundamen-
tum nonnulli quærent in Etymologiâ, quod Coelum ex aquâ,
tanquam re fluidâ & rarâ creatum, per expansionem distensio-
nem, dilationem &c. consolidatum fuerit, & tunc quasi murus
inter aquas superiores & inferiores interjectus, illas dispescue-
rit & coercuerit. Firmior ratio exsurgit ex collatione vers. 14.
Ubi in illud firmamentum, quod secundo die conditum fuit, lu-
minaria positad dicuntur: luminaria autem non in aere, sed in
Coelo relucet. Et quid si per Firmamentum totum à terrâ us-
que ad extimam Sphæram expansum intelligamus, nulla tamen
exinde sententiæ nostræ ruina metuenda esset.

§. 9. Urgemus 3. Vocem בְּתוֹךְ *In medio.* Sive enim de
exacta, sive populariter sic dicta medietate loquatur id tamen
innuit, non in firmamento, sed suprâ, aquas collocatas fuisse, in-
ter quas, ne coeant iterum, conjungantur aut confundantur, to-
tusq; inundetur & submergatur orbis, illud mediet, & interce-
dat. Cui accedit 4. Vox וַיְהִי מַנְרִיִל *Et erit dividens.* Realem
scil. hîc intelligi Divisionem, remotionem, separationem, ma-
gnamque interjectam distantiam nemo dubitat. Maymonidis
enim Distinctio formalis textui reclamatur, & refutatur à *Perer.
Comment. in Gen. 1. v. 6. 7.* Ante enim factam illam separatio-
nem, non tantum terram vacuum, & inanem, sed & abyssum
vocitat Moses, immensâ nim. aquarum mole circumdatam &
pressam, unde emergere haud poterat, nisi per illam divisionē,
quæ si vel realis non fuisset, vel perpetua, adhuc talis abyssus ubi-
que conspiceretur.

§. 10. Urgemus 5. Divisionis terminos, qui exprimentur
his בֵּין מַיִם לְמַיִם *Inter aquas & aquas.* Emphaticè scil. inter
aquas unas & alteras, ut observat *Glass Grammat. S. l. 4. tract. 1.*
ob-

observ. 6. not. 3, Unde equidem essentialem aquarum haud colligimus differentiam, fuisse enim ante separationem, & mansisse aquas tam superiores quam inferiores ὁμογενείς, unius essentiae, facile concedimus, & infra probandum suscipimus, localem tamen distantiam satis clarè in verbis istis innui, urgemus.

§. 11. Urgemus 6. præpositiones istas מִמַּעַל & מִתַּחַת *Sub & Supra.* Quasdam enim ex aquis illis separatis ultra coelum elevatas, quasdam in terrâ sub cœlo relictas exindè sat solidè colligitur. Urget quidem Pareus Phrasin Hebraicam, quod dicantur aquae esse desuper expanso, non igitur fuisse evertas supra totum expansum, sed positas sursum, ut unâ cum expanso essent, *Supra & Desuper.* Sed contrarium evincit vera oppositio; dicitur enim etiam de reliquis aquis quod sint *desubter* expansum, i. e. *infra.* Ergò altera vox *Desuper* nihil aliud denotabit, quam *Supra.* Vide *Buxtorff. Gram. Hebr. p. 524.* qui ad Sermonis elegantiam hoc transfert.

§. 12. Urgent 7. nonnulli Vocem מִמַּעַל uti *Corn. à Lap. l. c.* quod Cœlum dicatur quasi מִמַּעַל *Ibi aqua.* Sed probabile tantum Argumentum hoc esse testatur *Mein. Philos. Sobr. part. 1. S. 3. c. 4. §. 3.* Imò vix probabile censetur, cum disputent adhuc inter se acriter Philologi, an hæc vera vocis illius origo sit, an alia substituenda; cum item adversarii contrarium potius inde evincere laborent, dici nim. Cœlum מִמַּעַל *Ibi aqua,* non *מִתַּחַת Suprà aqua,* quia scil. sunt *ibi* in expanso aere, non *Supra;* cum deniq; aliàs notum sit, quo loco Argumenta, ab Etymologiis deducta, haberi debeant.

§. 13. Ex his omnibus jam talem necimus Sillogismum: *Quicumq; aquam antea confusam, in duas partes aq; verè existentes, perpetuò manentes, localiter distinctas divisit, & alteram partem supra illud firmamentum, quod secundo die conditum fuit, collocavit, illudq; mediū inter superiores & inferiores aquas fecit, ille aquas supra-cœlestes produxit. Atqui Deus Creator maximus, in prima Creatione, aquam antea confusam &c. E. &c.* Major est extra controversiam. Minorem hætenus probavimus. Exceptiones vel Thesis sequentibus, vel actui Disputationis reservamus.

§. 14. Accedunt dicta Parallela, ex Ps. 104. v. 2. 3. Ps. 148. v. 4.

B

Can ti-

Cantico trium Viror: s. supplem. Daniel c. 3. v. 60, ubi imprimis observamus 1. ordinem, quo aquæ hæ supra Cælos Cælorum evehæ dicuntur. 2. distinctionem, quâ aquæ hæ non tantum ab inferioribus, sed etiam à nubibus, pluviis aliisque meteoris separatim introducuntur. Futilis hîc est exceptio Pererit, (1) Quod quidem David Cælos Cælorum ad laudem Dei introducat, aut aquas nudè tantum supra Cælos esse dicat (2) Nullum in Cantico trium Virorum observari ordinem, sed supra inferis misceri. (3) Per aquas supercælestes in genere omnes intelligi aquas, quæ postea in specie enarrentur. Futilis inquam est exceptio, quam nuda recensione refutamus. Voetium qui in *Diss. selectis loc. de Creat.* Argumenta ex his dictis petita responsum non mereri putat, ad inspiciendum textum, quo nos ablegat, iterum remittimus.

THES. III.

Veram igitur aquam supra Cælum positam Scriptura indicat, nec proinde, vel Metaphoricus, vel Metonymicus, vel alius improprius sensus, eidem temerè affingendus est.

§. 15. Omnium impropriissima explicatio dictorum jam allegatorum est Origenis, cui figuratè ac mysticè aquas supercælestes interpretari placuit. Etenim per superiores illas, Angelos bonos, per inferiores Angelos malos, è cælo in hinc turbulentum, & caliginosum aerem deturbatos exposuit. Non longè abhinc discedit *Scal. Exerc. 361.* referens Hierarchias à Cardano per Cælos distributas; *Triplices* inquit, *sunt Platonice abstractæ formæ. Subcælestes, inter quas est anima sublunaris. Secundæ sunt Cælestes tot, quot Orbes. Tertiæ supercælestes: quæ à nostris Theologis appellatæ sunt Hierarchie. Atque eæ sunt aquæ, quas ab aquis dissepsit Deus.* In eandem sententiam Augustinum quoque pertrahere conatur *Perer. l. c.* quod per aquas intellexerit materiam, per firmamentum Cælum astriferum quod divideret inter materiam rerum invisibilium, atq; supercælestium, & inter materiam

riam inferiorum atq; sublunarium corporum: dici autem aquas illas invisibiles esse supra Cælum, non tam locorum spatii quam natura dignitate. Interim veram suam sententiam expressius alibi Augustinus detexit, quam postea citabimus.

§. 16. Altera sententia est quorundam Pontificiorum, qui per aquas supracælestes, nonum Cælum, aliàs Crystallinum, aqueum, glaciale dictum intelligunt. Sic Conimb. l. 2. de Cælo, c. 5. quest. 1. art. 5. recensentes ordinem & numerum Cælorum, nonum & decimum, de aquis supracælestibus interpretantur. Verba referam: Non incongruè hi duo orbis aquarum nomine designari possunt, propterea, quod cum nullæ in ijs stelle fulgeant, sed admodum translucidi & perspicui sint, aquarum referunt similitudinem: tum quia perfrigerandi vim habere traduntur. In eundem ferè modum philosophatur Bonaventura in 2. lib. sentent. dist. 14. art. 1. In aqua elementari, inquit, tres sunt proprietates, Perspicuitas, frigiditas, & gravitas: In perspicuitate nonum Cælum formaliter convenit cum verâ & naturali aquâ, in gravitate nullo modo, in frigiditate partim convenit, partim minimè: formaliter quidem non convenit, quia non est actu frigidum, at verò Virtualiter & effectivè maximè convenit; habet enim itidem refrigerandi vim, ut aqua. Quapropter cum nonum Cælum, duas habeat aquæ proprietates, non ineptè aquarum nomine appellatur. Ita etiam statuunt, Thomas, Cajetanus, Durandus, &c.

§. 17. Proximè ad hos accedit Baranzanus diglad. 18. citatus à Voetio l. d. qui statuit aquas supracælestes, nec esse nubes, nec cælum aut partes ejus nec Veram aquam ejusdem speciei cum aquis inferioribus, sed subtiliorem aquæ partem, quæ in modum Crystalli congelata, versa est in quandam perspicacissimâ substantiam aquæ similem, in eum finem supra Cælum positam, ut universum ornaret, sanctorum oculos mirificè oblectaret (Crystallinus enim humor Empyreï luce circumdatus pulcherrimas producere censetur imagines) & beatorum respirationi inserviret.

§. 18. Calvinus, Zanchius, Daneus, Polanus, Casmanus, quibus accedit Svarez Disp. 13. sect. 11. n. 33. & alii, per aquas illas nubes, pluvias, aliaque meteora aquea intelligunt, quam

§. 21. Ad forum si revocatur Philosophicum, plura falsa, quam Verba refert. Falsum est, nubem, aut pluviam, aut nivem, aut alia meteora aquam esse. Hæc corpus est simplex, illa composita sunt, & ex aquis facta. Falsum est, aquam, quæ in nubibus, aliisque continetur meteoris, non esse subcœlestem; Quid enim nisi variam atomorum *σύννοιαν*, & *διάκριαν* in Meteoris conspicimus, illæ atomi verò unde? Non aliunde sanè, quam ex his inferioribus in aerem delatæ. Absurdum est, non aquam tantum, sed & ignem, & terram supracœlestem hoc modo introducere, non enim aqueas tantum, sed & igneas, & terreas in aere atomos ad meteora concurrentes animadvertimus. Falsum est meteora in prima creatione seorsim producta fuisse, ultrò enim statum naturæ sequuntur. Non immediatè, sed mediatè, ex ordine constituto, per causas secundas Deus in meteororum productionem influit. Absurdum est, terminum Creationis, affectionem facere seu Accidens, quale meteorum tantum est, impressio scilicet in atomos variè dispositas facta. Absurdum est toties repeti hoc secundæ diei opus, quoties nova exurgit nebula, toties iterum destrui, quoties eadem in fenum abit. Absurdum est tale aliquod opus quod inter augustissima Creationis *δαιμασπρῆματα* refertur, Creaturis deferre, quod quidem fieri necessum est, Solis enim & astrorum beneficio tanta sepius aquarum moles ad aerem defertur.

§. 22. Ad iudicium si referatur Scripturæ 1. Principium petit; scil. (1) per vocem *אֵר* solum intelligi aerem, & quidem infimam regionem, æq; enim pro sidereo Cœlo sumitur, ut antea probatum. (2) Aquas exinde triplicari, si quedam in terrâ, quedam in aere, quedam supra Cælum ponantur; Priores enim duæ species malè distinguuntur, cum unam & eandem aquam in diversis locis exhibeant. (3) Vocem *הָאֵר* non per supra, sed desuper explicandam esse; Contrarium enim textus evincit 2. Ordinem Creationis invertit; Cælum, non primo, sed secundo die conditum Moses testatur; De Creatione nubium, pluviae &c. nil meminit; imò nec sex primis diebus nubibus Cælum fuisse obductum, sed aerem mansisse limpidissimum ex c. 2. discimus. Quid quod expressè se primo die demum nebulam è terrâ exiisse

eandemq; irrigasse v. 6. c. 2. legamus; Ubi igitur nebula, nubes, pluviaq; die secundo condita? Imo quod majus, nullum planè opus secundæ diei relinquatur: Totum enim expansum primo die factum ab adversariis dicitur, jam verò & aqua eodem die producta legitur; quodnam igitur illud, quod ad secundum diè pomposis verbis Moses refert? Scilicet erit exhalatio quædam è terrâ extracta, variisq; impressionibus exposita. Hocine est temerè ordinem adeò cautè à Mose observatum invertere, & confundere? 3. Inconvenienter ex dictis aliis colligit, Nemo nostrum negat Cælum sepiùs pro aere sumi, Ergò forsan etiam hoc in loco, quæ consequentia? Deinde multùm differunt, quæ dicuntur fieri מַיִם in Cælo, it. de Cælo, ex Cælo, quæ quæ posita sunt מַיִם supra Cælum. Sic uno impetu omnes instantiæ, ex parallelis dictis petite corruunt. 4. Omnipotentia divina derogat. Quid enim stultum magis, quam divinae potentia à limitatâ nostrâ ratione limites statuere? Quid magis curiosum quàm in operibus D. E. I. nostri gloriosi το πῶς quærere, seu quomodo? Mirari hæc magis oportet, quàm rimari. Quid si alius ex te querat; Quid terram in æquilibrio, in medio contineat? Quid aquæ impetum sistat? Solo Dei verbo id fieri negare non poteris. Cogitetur igitur & hic Dei potentia, & non videbitur ἀδύνατον aquas supra Cælum collocari. 5. Omnisapientiam Divinam in dubium vocat. De fine aquarum supra caelestium sollicitus est temeritatis amans animus, nec de summo fine, quem omnia intendunt, cogitat; Specialem se ignorare finem regerit, nec inconvenientem à nostrâ ignorantia ad rei negationem consequentiã animadvertit. Habent utiq; specialè suũ finẽ supracælestes aquæ, qui licet nobis absconditus sit, Deo tamen haud ignotus erit, qui etiam ea, quæ nostros fugiunt & sensum & intellectum, sapienter ordinare, regere, & in certum finem dirigere novit. Sed de his infra pluribus.

THES. IV.

Aqua supracælestis est Corpus naturale simplex cælum undiq; ambiens ex prima aquarum divisione pronatum.

§. 23. Evidēto scilicet. proptio Scripturæ sensu, ultrò hæc aquarū
supracælestium definitio sese offert, quam etiam tradit *Excell.*
Dn. Sperling. Instit. part. spec. c. 3. Absconditam quidem planè &
in hæc vitâ cognitu difficilem esse harum aquarum naturam nō
pauci censent. Lutherus ipse hîc suam confitetur ignorantiam;
Negari non potest, inquit, quin ut Moses dicit, quæ sint supra celos;
Cujusmodi autem aquæ sint liberè fateor me ignorare. Et paulò an-
te dixerat divinus Vir: *Ego potius fatebor, me Mosē in hoc loco nō*
intelligere, quàm ut alia inerudita probem. Augustinus quoque,
quomodo & quales ibi aquæ sint, incertum esse, liberè judicat. At
tamen non omnino nihil etiam hac de re scriptura nobis reve-
lasse videtur, quod adeò facilè prætermittendum non est.

§. 24. Etenim cum Scriptura tories easdem aquarum nomi-
ne introducat, ex illâ item aquarum colluvie & abyssō, quæ pri-
mo die condita erat, desumptas doceat, nec aliam novam earum,
productionem, sed unius cōgregatę molis separationem innuat,
nec sub novâ specie, vel supracælestes, vel subcælestes ullibi pro-
ponat, nec diversa ea quoad essentiam corpora, sed maximas uni-
us divisi corporis partes inferat, adeoque non nisi localem distā-
tiam, neutiquam specificam differentiam, separationem, nō im-
mutationem, distinctionem, non destructionem, elevationem,
non novarum qualitatum impressionem, satis expresse innuat,
quid aliud exinde, quàm unius ejusdēq; speciei, unig essentiæ aquã
suprà Cælum, & sub Cælo contineri colligere licebit. Hæc vera
nostrorum Theologorum mens est. *Imò nisi textui Mosæico, qui*
tamen simplicem continet Historiam & rudi populo est propositus vim
facere apertam velimus, aliud nihil, quam, aquas propriè dictas, pri-
imum congregatas, post sequestratas, & suprà firmamentum vel Cæ-
lum ultimum verè locatas intelligere possumus. Notanter inquit *D.*
Meisnerus l. suprà cit. Si jam aquæ propriè dictæ intelligendæ sūt,
quid ulterius de earundem naturâ ambigimus?

§. 25. Est igitur aqua supracælestis *corpus naturale*, quod vel
ex scopo Mosæi constat, cui non hîc allegorias, & Metaphoras ne-
dere, sed ordinem corporum productorum enarrare propositum
est. Corpora quidem visibilia tantum à Mose descripta clamant
adversarii, sed principium petunt. Imò & Cælum & aerem Histo-
riæ Creationis temere eximunt cum & hæc sub visum non ca-
dant.

dant. Nec etiam per se invisibiles sunt aquæ supracælestes, sed propter summam distantiam & medium interjectum. Uno verbo, si aqua vera ibi est, utique & corpus naturale erit. Est porro *corpus simplex*, utpote omnis mutationis expers. Materiam habet simplicem, cujus essentiam non ingreditur forma. Et propterea omnia mixtorum eximuntur numero, quæ sublunarem hanc sphaeram transcendunt. In hoc iterum cum aquâ inferiori convenit, quæ non minus corpus simplex audit. Aquam intelligo in suâ essentiâ spectatam non prout in hoc mundo existit, sic enim eandem impurissimam esse & variis atomis permixtam omnes ferè testantur sensus. In tali autem impuritate aqua supercælestis cum inferiori nec convenit, nec convenire potest, cum nullæ eò pertingant atomi. Est igitur, non tantum simplicissima, sed & purissima, limpidissima, & non immeritò pars aquæ subtilior, & nobilior à Cornel. à Lap. æstimata. Per *Elementum* aqua supercælestis non definitur, cum ad mixtorum productionem aut constitutionem ordinata non sit. Nec tamen exinde diversæ ab aquâ inferiori judicatur naturæ. Manet natura, manet essentia eadem, finis ab ordinatione divina dependet. Aqua subcælestis, alium locum, aliud officium, alium finem nata fuit, essentia immutata remansit. Haftenus de genere.

§. 26. Differentia partim à loco, partim ab origine petitur. Locum inter omnia mundana corpora nacta est supremum, cælum & omnia sub cælo contenta ambit, ipsiq; mundo quasi ultimus terminus & clausula existit. Originem primæ aquarum divisioni debet, in quâ, altera pars superiorem, altera inferiorem accepit. *Cornel. à Lap.* divisionem illam sic institutâ refert; *Ecce hic disponit & format DEVS suam abyssum aquarum: pars enim hujus aquæ, tanquam materia ad transmutationem aptissima (aqua enim nec nimis densa est, nec nimis rara, unde facile in quodvis commutatur) conversa est & consolidata in cælos & aerem; pars subtilior & nobilior suprâ cælos remansit; pars crassior subtus firmamentum in maria & flumina, varia divisa est.* Hæc ille. Ubi eandem aquarum supercælestium, Cœli & aeris facit originem, has tamen per transmutationem, illas per nudam divisionem existisse asserit, nec proinde nostræ quicquam sententiæ derogat. Relius

Etius Coelum non ex transmutatione, sed nova productione or-
tum fuisse è textu colligitur.

§. 27. Ex hac duplici differentia colliguntur ea, quæ naturam
aquarum supracælestium sequuntur, & circumstant. Ex loco flu-
itegregia moles, & Quantitas, figura rotunditas, capacitas. Ex i-
dentitate essentia cum aquâ sublunari, sequitur crassities, gravi-
tas, frigiditas, humiditas, incorruptibilitas, esse fluidam, facile
mobilem &c. De quibus Th. seq.

THES. V.

*Affectiones aquarum supracælestium sunt, quæ partim
rationem loci, partim ipsam essentiam insequuntur.*

§. 28. Supremum aquis cælestibus assignavimus locum, hinc
Quantitas maxima spontè sequitur. Maximum communiter
in naturâ Cælum dicitur, quod omnia claudat. Unde *Weinrichi-
us demonstr. c. 21, p. 198. Cælo nil majus in naturâ, Atomo nil mi-
nus, in cæteris similiter, ut natura fert.* Habet nimirum natura ter-
minos suos Quantitatis non tantum in qualibet specie, quos ter-
minos excedere non solet, sed & in genere non continuè, quocū-
que corpore magno majus, quoque parvo minus sistit, sed in uno
quodam maximo, in uno item minimo subsistit, ne progredia-
tur in infinitum. Hoc maximum non Cælum est, sed aquæ supra-
cælestes, quæ sicuti loco, sicuti ambitu, sicuti circumferentiâ, sic
& Quantitate Cælum longè superant. Egregiam igitur earum
esse Quantitatem, stupendam molem, immensam ferè dixerim
copiam inde facile patet. Firmamentum à terrâ remotum esse
per decies quater mille semidiametros terræ, adeoque ejusdem di-
ametrum in miliaribus continere 24080000, Tychoniana est
hypothesis. Hinc ducendo Diametrum in circumferentiâ, a-
rea firmamenti convexa erit 18223744 0000 0000 miliarium
□ quanta quæso erit area, quanta superficies seu concava, seu
convexa, quæ illam numero ferè inexplicabilem aream ambit &
claudit? Infinita tamen non est, sed terminis suis inclusa, nobis
interim non determinata, & cognita, maximam eam esse novi-
mus. Hæc jam præcipua est pars illius abyssi, cujus Moses me-
minit, illius inpervestigabilis, imperscrutabilis aquarum copias,
qua

que totum premebat Chaos, quas ad tale fastigium elatas novimus. Fundum ejusdem & terminos novit is, qui omnia movit. Ridiculi ergo sunt quidam inter Judæos, qui *triginta Vicibus plus aquarum esse supra firmamentum quam infra*, affirmare non erubescunt. Magna sanè in asserendo audacia! Magna temeritas! magna absurditas! *quis genius malus bonusve hoc ipsis revelavit? & quis eorum seu Pegaso seu Mahumetis jumento supra calos vectus, ista vel vidit, vel mensus est?* Sunt verba *Walteri ex l. c.* Solem ferè centies Quadrages terrâ majorem esse Mathematici suspicantur. Quântitatem verò aquarum supracælestium, quæ & solem, & omnia astra, ipsum etiam Cælum ambiunt, globo terrestri minorem facere, quæ quæso puerilis insania, quæ absurditas est? Exsurgit autem minor, quia aqua subcælestis vel tricies sumpta, vix in comparationem cum globo terrestri venit.

§. 29. Quântitatem comitatur figuræ rotunditas, & capacitas. Sphæricam figuram totus repræsentat Mundus, Terra globosa est, Sphæricè hanc ambit aer, hunc Cælum, hoc aquæ supracælestes. Inordinatum foret opus, indispositum, si in peculiari quodam loco extra Cælum aquæ hæ suspensæ conservarentur, quod dicere absurdum esset. Objicit Pererius, labilem & fluxam aquarum naturam super extimam cæli faciem, quæ perfectissimè rotunda & levis est consistere haud posse. Ad cujus resolutionem non quidem assumimus illam *Basil. ex Hom. 3. in Hexamem.* responsionem: *Licet nempe concava cæli superficies sit rotunda, non tamen continuo esse consequens & necessarium, ut convexa Cæli superficies sit etiam rotunda, sicut videre est in fornicibus, & locis concameratis.* Sed vel cum Beda dicimus; *Non minus facile esse Deo tenere aquas in loco quodam globoso & rotundo, quam in plano.* Vel figuram hanc circularem, & concavam, & convexam aque nequaquam repugnare asserimus. Capacitas ex iis omnibus elicitur. Si namq; figura circularis aliàs habetur omnium capacissima, quis de illa circumferentia & ambitu, quo omnia etiã, aliàs pro capacissimis habita, constringuntur, dubitabit?

§. 30. Reliquæ affectiones ex aquæ natura desumuntur. Si vera illa aqua est, Ergo fluida erit, ergo mobilis, licet non actu fluens, defluens, refluxus, licet non actu mota, aut in gyrum
cum

cum ficto illo primo mobili circumducta. Non enim vel in
glaciem, vel in Crystallum, vel in aliam solidam materiam cō-
versas, sed divisas tantum aquas legimus. Et quid aliàs de Cœ-
lo illo Crystallino ut & Empyreo statuendum, jam inter nostra-
tes evictum est. Nim. dulce est somnium, & svavis insania. Cum
nec ipsum Cœlum solidum quoddam corpus orbibus & came-
ris distinctum sit, sed suo modo fluidum & mobile. Humidas
esse aquas illas oportet, hoc enim proprium earum in quarto
modo. Frigiditas item, non virtualiter tantum, aut eminen-
ter, uti Scholastici de suo Cœlo glaciale somniant, sed formaliter,
& in perfectissimo quidem gradu. Crassities & gravitas ad-
est omniaque per naturam debita, non per accessionem aliarū
atomorum, aut impuritatem acquisita. Hinc non abs re aqua
subcœlestis & gravior & crassior æstimatur, cum nullibi pura
existat. Supracœlestis verò & levior, & subtilior dicitur, quia in
suâ essentiâ est purissima. Et hoc modo accipienda, & explican-
da illa *D. Gerb.* verba ex *Disp. Isag. 11 sect. 2. n. 8.* ubi essentiæ ratio-
ne aquas superiores inferioribus homogeneas quidem judicat,
*attamen, addit, levitate, subtilitate ac perspicuitate, adeoq; specie à
sublunariis distant.*

S. 31. Incorruptibilitatem denique adjungimus ut affectio-
nem omnibus corporibus simplicibus communem. Voetio a-
liàs argumentum hoc palmarium audit, ad destruendas aquas
supracœlestes; Cum enim videatur absurdum esse inter superi-
ora corpora dari aliquod corruptibile, eadem ratione absurdum
videri aquas supra Cœlum poni. Aquam enim omnem esse cor-
ruptibilem, imo actu corrumpi putat, quando adest agens ali-
quod naturale. In Cœlo autem adest tale aliquod agens, scil. ra-
dios solares ad aquas usq; pertingentes, quibus maximè si aquæ
ibi darentur, corrumpi necessum esset. Ad quam rationem ex-
ceptiones nonnullas Becanus affert; actu scil. aquas non corru-
pi vel propter Qualitatem Loci conservantem, vel propter sum-
mam resistantiam, vel propter Qualitatem ipsis impressam (qua-
lis est corporis gloriosi) vel quia Deus denegat suum concursū;
Quæ exceptiones omnes & frivola sunt, nec rem adeò exactè
tollunt. Nos corruptionem & corruptibilitatem ab omnibus

simplicibus plane remotam volumus. Nulla in his spectatur generatio, nulla mutatio, nulla compositio, qua igitur metuenda erit corruptio? Ridiculum est, quod de radiis solaribus dicitur, Corruptionis eosdem causam esse, quod enim ad fovenda, conservanda, generanda corpora alias refertur, id iam ad destruenda, corrumpenda naturam invitam trahi debet? & cur non iidem radii terram nostram, aerem, coelum, aliaque simplicia corpora, ad quae pertingunt, corrumpunt?

§. 32. Ex dictis facile constat, quid de illis Nollii verbis censendum sit, quibus aquarum supracaelestium Qualitates hac serie refert; Statuimus ergo aquas supercaelestes esse substantias purissimas, subtilissimas, igneas, lucidissimas, plus quam perfectas, incorruptibiles, perpetuo in se fixas, hoc est, permanentes, liquidas tamen & fluidas, inflammabiles, minimè combustibiles, in usum hunc, ut in regione suprema sint, atque constituent Schamajim, seu Calum tertium supra Empyreum dictum, quod in superficie intima aqueum est, extrinsecus igneum, ignis flagrans, aqua ardens &c. Scilicet nil nisi contradictiones necit, vera falsis miscet, fabulas somniaque prodit.

THES. VI.

Locus aënis supracaelestibus, nec omnino nullus, nec Violentus, nec infinitis spatiis à Caelo remotus, sed verus, naturalis, Caelo proximus competit.

§. 33. Sunt quibus illa Aristotelis arridet Loci definitio, quae dicitur superficies corporis continentis immobilis, primo, ex 4. Physic. 4 quibus proinde supremum in Mundo corpus absurdè in loco quodam poni videtur, superius enim cum non detur corpus, superior quoque dari non potest superficies, supremum illud ambiens & continens. Sed uti ex falsa illi disputant hypothesis, non rationi, sed authoritati multum tribuentes, ita facile refelluntur. Sunt aquae supracaelestes in loco, qui non est superficies ambiens, sed spatium [juxta Scaligerum, vacuum] ipsis aequale, ipsis commensurabile, ipsis concreatum, ab ipsis inseparabile. In hoc per-

perstant, hoc implent, hoc circumscribuntur circum scripta e-
arundem partes & dimensiones. Implicat, si corpus dixeris, nec
certum ei locum assignaveris. Si enim quid est, nusquam esse non po-
test, & si nusquam est, ne est quidem. Cic. Tuscul. quest. l. i. Extra Ca-
elum nec corpus esse nec locum, nec Vacuum, nec tempus asserit quidem
Aristoteles l. i. de Ca. c. 9. tex. 97. 98. 99. 100. sed asserit Ethnicus
cui error hic ex ignorantia Creationis profluxit. Conimbr. in
hunc locum Arist. statuunt quidem nullum extra Caelum dari corpus,
esse tamen ibidem spatium & capedinem ad recipienda corpora. Sed
quid hoc est, spatium ponere locale sine locato, sine corpo-
re?

§. 34. Locus cum imprimis duplex sit, naturalis, & violentus,
non abs re quaeritur, quisnam ille aquarum supra caelestium locus
sit dicendus? Violentum eum omnes proclamant ii qui aquas
has destructas cupiunt. De elevatione aquarum ad istum locum
imprimis disputat Pererius contra August. qui putabat adeo ab-
sonum non esse, aquam etiam naturaliter evehi supra Caelum;
aqua enim tenuata in vapores ad superiores aeris partes tollitur,
si autem magis magisque tenuaretur, celsiora loca petere posset,
& juxta illos Physiologos, quibus omne in infinitum rarefcere, &
dividi posse videtur, aqua semper levior fieret, & ad quamvis lo-
corum sublimitatem sustolleretur. His Pererius obiicit densi-
tatem Caeli nullum transitum permittentem, regionem ignis aeri
superfusam aquae resistentem, & denique aquae ultra suam natu-
ram attenuatae mutationem jam in aerem, jam in ignem tran-
seuntem. Quae exceptiones omnes sunt & ridiculae & falsissime
jam dudum a Physicis explosae. Reliquas quidem exceptiones,
quas de termino cujusvis corporis naturali, & attenuati-
oni, & ascensionis constituto subjicit, non nihil evincere
concedo, id vero unicum urgeo totam illam in praesenti mate-
ria quaestionem esse otiosam, alienam, & frivolam. Non enim
quaeritur, an hodie ordine rerum constituto, aqua ultra suum ter-
minum elevari possit? an sponte sua, & naturaliter supra coelum
in prima creatione ascenderit? an per aerem, per ignem, per
Coelum transierit? an omnis aqua idem praestare possit? haec o-

C 3

omnia

omnia sunt aliena, & extranea. De ordine rerum constituendo, de elevatione supernaturali, & miraculosa sermo est. Aquam hanc inferiorem ad caelum usq; deferri non posse, facile largimur; Certus enim ei terminus, certus locus à Deo constitutus est, quem transgredi nequit.

§. 35. De Loco verò ipso mirum in modum sese macerant. Naturalem omnis aquae locum esse infra aerem Pererius probat exinde, quia nunquam aqua in aere quiescere cōspicitur, quae que in sublimi è nubibus generantur, statim suo pte nutu & pōdere deorsum praecipitantur. Videtur igitur id Sipientiē divinae, & ordini naturali repugnare, tantam aquarum molem contra earum propensionem atque impetum positam & à Deo tot annorum millibus violenter retentam fuisse. Keckermannus simile adjicit; *Sicuti tectum non contegimus lapidibus quadratis, sed levioribus, quadratos verò ponimus proximè juxta fundamentum; Ità aqua respectu aeris, non aerem integere debebat, sed propè terram sibi cognatam magis subsidere.* Idem est, quod aliàs huic argumento includunt: Omne grave descendit. Aqua est gravis E.

§. 36. Nos has ratiunculas i. Instantiis eludimus. Eadem ratione contra nubes, pluvias, aliaque meteora concludi potest, quod sint in loco Violento, à centro remota & sursum evecta; imò firmiter hoc concluditur, cum nubibus ruptis aqua juxta impetum naturalem terram petat. Hinc certo certius elicitur, illas aquas supracoelestes, quas sibi fingunt in aere adversarii, non esse in loco naturali, sed violento, cum tamen Deus in prima Creatione nec violentum locum ulli Creaturae assignaverit, nec in eodem successu temporis conservaverit, ex propriā eorum confessione. Aqua & terra unum constituunt globum, utraq; convexam aream attingit. Aquam autem terrā leviolem esse novimus, & tamen nec super eandem eminere, nec supprimi videmus. Ex illorum autem fundamento, sicuti Aqua levior est, alium quoq; & superiorem occupare locum, sicuti terra gravissima solum centro proxima esse debēbat. Et sanè huc faciunt illa Scaligeri verba Exercit. 9. *Natura opus est hic terra situs atq; collocatio extra aquas.* *Vicit enim τὸ ἐν καὶ τὸ βέλτιον εἶναι.*
Vino

Vim necessitatis quâ terram universam complecti debebat aqua. Ignem corpus esse levissimum constat, supremum igitur locum merebatur, sed infimum ferè tenet. Hic cine illi violentus est? ignem enim sub concavo lunę figmentum esse, accuratiores docent. Et si daretur, cur non supra Cœlum scandit? si dixeris vel hunc ei terminum esse, vel Cœlum ei transitum denegare, idem ex me de aquis supracœlestibus quærens responsum reportabis. Ita sanè juxta levitatem, & gravitatem corpora mundana constituta non sunt. Convenienter hoc simili quodam explicat August: à dispositione elementorum in corpore humano factâ petito, ubi phlegmatis, quod vicem aquarum tenet, sedes est in cerebro; Hoc si nesciremus, inquit, & in Scripturâ similiter esset, quod DEVS humorem frigidum, fluidum, ac gravem in superiore corporis humani parte posuerit, isti trutinatores Elementorum nequaquam crederent.

§. 37. 2. Pro difficultatibus solvendis notetur (1) Principium peti, si omnium aquarum locus naturalis dicatur esse sub Cœlo. (2) Ordinem Creationis inveniri, si naturam talem rebus inditâ dicamus, quam forsân loci ratio poscebat, locus enim naturam sequitur, non natura locum. (3) Nequaquam DEUM astrictum fuisse pro ratione qualitaturn inditarum, utpote levitatis & gravitatis, corpora disponere, sed pro liberrimâ suâ Voluntate & sapientiâ hæc omnia præstitit. Voluntas n. ejus est mensura rerû, Sermo ejus est finis operis (4) Incôveniēter planè ex descēsu aquarû è nubibus per aerē colligi ad descensû supracœlestiû. Harum enim locus naturalis est supra Cœlum, illarum Violentus in æere. (5) Naturalem hinc cujusq; rei locum esse quem in Creatione à DEO glorioso accepit. (6) Absurdum non esse, si Verbo Dei omnipotenti has aquas suprâ Cœlum positas, eodem verbo per tot annorum millia conservatas fuisse dicamus; hoc enim in primis ut copiosissimam divinæ laudis materiam toties Scriptura proponit. (7) Omne grave descendere, si scil. sit in loco Violento, nec obstaculum quoddam sit interjectum. At aquæ supracœlestes & locum habent naturalem, & impediuntur maximè per spatium Cœli interjectum, cujus præcipium officium

heliū scriptura prædicat id esse ; *Separare aquas ab aquis.*

§. 38. Et verum, & naturalem locum aquarum supracælestium evicimus. Restat ut tribus verbis crassum illud Judæorum attingamus commentum, quo ex Vocula וַיִּבְרָא exactam aliquam concludunt medietatem quæ Cælum inter superiores & inferiores aquas ita constitutum fuerit, ut tanta æq̄ sit distantia supracælestium à firmamento, quanta est terrestrium ad firmamentum. Somnium hoc est & commentum Rabbinicum, & partim fundamento caret, quia וַיִּבְרָא ὅς ἐν πλάτει quodvis interjectum spatium sapius denotat; partim absurdo laborat, sequeretur enim vel aliud inter Cælum & aquas mediare corpus, quod Scriptura negat, vel intercedere vacuum, à quo sana abhorret Philosophia.

THES. VII.

Finem aquarum supracælestium generalem è Scriptura cognitum habemus, Specialem ignoramus.

§. 39. Tot hinc de fine aquarum supracælestium invenire licet sensus, quot adsunt capita. Sunt quibus placet, eo fine aquas ibidem positas, ne Cælum congelatum quasi & consolidatum ex aquis calore Solis, aliorumve astrorum iterum resolvatur & liquefiat. Basilii temperandis incendiis ex fervore axis ortis, inservire putat. Beda itidem ad temperandum calorem, è motu & Virtute siderum ortum, eas facere autumat. Alii ut Solis radios reverberent, ne in infinitum abeant, vel ut eosdem ad terram deprimant. Justinus putat comprimi iisdem firmamentum, ne ad Empyreum tendat. Damascenus iisdem Cæli dorsum premi & urgeri autumat, ne crebro violentoq; Ventorum impulsu concussum huc illuc agitetur. Cornel. à Lap. Voluptatem Sanctorum in aquis illis quærit, cum sint omnis formæ, decoris, coloris & ornatus, capacissime; in cuius rei gratiam allegat Apoc. c. 7. v. 17. c. 22. v. 1. Inprimis tamen easdem eò elevatas censet, ut matrix hæc cælorum Creationis index exstaret, quam

quam supra se cœli semper intuerentur. Oleaster ibi à tempore
Creationis reservatas putat. ut in diluvio per Cataractas Cœli im-
missæ terram obruerent. Hæ & plures aliæ opiniones partim fun-
damento carent, partim fallâ hypothesi gaudent, partim somnia
referunt, aliisque modis peccant, nec immeritò suis Authoribus
remittuntur.

¶ 40 Duplicem nos è scriptura finem novimus. Faciunt
enim aquæ hæ ad ornatum & complementum Universi, nec non
copiosam laudis divinæ materiam suppeditant. Specialis finis
nos latet. Quapropter Scripturâ hîc tacente, & nos tacemus. Id
unum novimus, frustrâ easdem productas haud fuisse. Nil in na-
turâ otiosum, nil frustraneum, nulla dies per otium, nulla nox,
nulla hora transit. In constanti sunt labore superiora pariter ac
inferiora. Conspirat mundus superior cum inferiore, ille dat, hic
recipit. Solas aquas supracælestes otiosiari quis putet? Ut cœli in-
dultu & auxilio conservatur tellus, & quicquid in humili hoc de-
git habitaculo, sic non minus ope aquarum supracælestium. Spe-
cialiora urgenti ex *Mendoza Disp. 3. s. 3. p. 520.* respondemus:
*Rogas, cui fini aqua illa inserviant? sed quid me rogas: Roga eum, qui
eas illic voluit esse: qui si voluisset, ane honesto & optimo sine carerent?
Equidem consiliarius ejus non fui, neque novi sensum Domini. Multa
enim sunt abscondita majora istis, paucissima ex operibus Domini à
nobis cognoscuntur, nam omnia fecit Dominus, & piis invidis
sapientiam. Eccles. 43. V. 35.*

ET TANTUM.

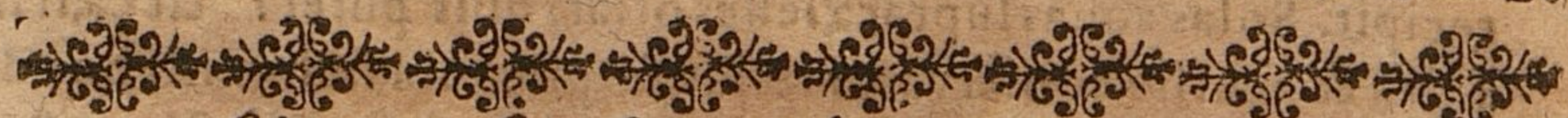

D

Hæc

HÆc via sublimem ducit Virtutis ad ar-
cem,
Moribus ac studiis se decorare bo-
nis.

Hoc, *Vogti*, pergens pecurrere calle, merebis
Nomen honoratos inter habere viros.
PRÆSES.

JAm solitum resono signum datur are, Meusque
VOGTIVS ad cathedra limina vadit. (Echo) adit.
Materiem ast ostendendi ingenium petet unde *IS*?
(Echo) Undis. *Anne domum laude meabit?* (Echo)
abit.

Res Aqua mortali num futilis (Echo) utilis ulli?
Qua verò inde feret premia grata? (Echo) rata.
Num viridis cinget laurus caput ILEIVS? (Echo) *EJUS.*
Stirpis eritq; sua spes generosa? (Echo) *Rosa.*

Hoc, quicquid est Poëmatis,
Præstantissimo, Doctissimoq; D N. Resp.
Amico, Civi, nec non Commensali
Suo longè jucundissimo, prosperrimos
studiorum successus, & felicissima
omnia apprecatus

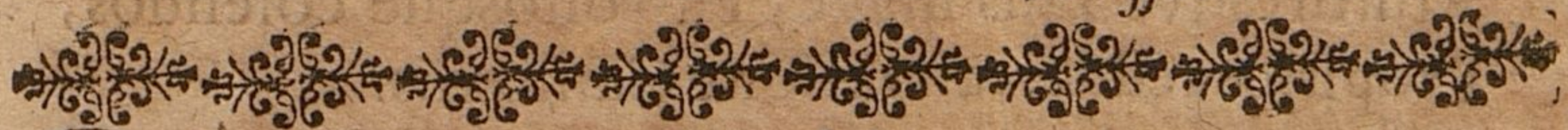
L. M. Q. fecit

Jacobus Feldtnerus, Thoruniô-
Prussus.

Sic

Sic age, sic, VOGTI, svavissime pergito Amice
Solerter studiis invigilare bonis.
Melliferę instar apis dulces Tibi congere succos
Theiologũm è scriptis, Philosophũmque libris.
Ingenij sed quo rapidus me protrahit æstus ?
Te faciendorum cur monuisse velim ?
Sponte Tuos operã volvis vehemente libellos,
Seu nox est, roseo seu micet axe dies.
Nunc studij specimen vis insuper edere doctum,
Quod benè quò vertat, cœlica fata duint.

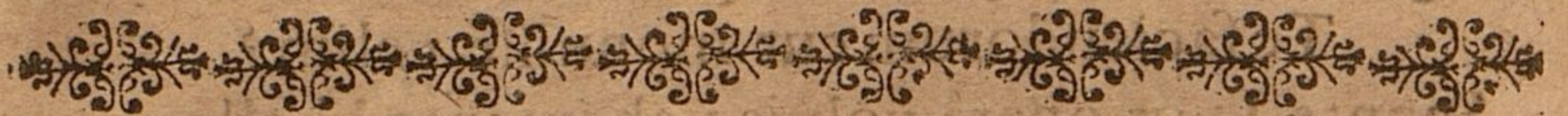
David Holstius, Elbinga-
Prussus.

Ointus & in cute multis
Mibi cognite Civis ab annis,
VOGTI dilecte, meique
Pars altera pectoris: & me
Populares inter amandos,
Acomni tempore amatos,
Hoc certè tempore fas est
Tibi quævis fausta precari,
Quò Nostri docta Lycæi
Subsellia scandere gestis.
Paucis quocirca Anapestis
Precor, hæc ut cuncta, fideli
Alij quæ mente precati

Tibi

*Tibi sunt, velit esse supremus
Rata firmaq; Rector olympi.*

*Michael Cleophas, Thoruniô-
Prussus.*

Non ita res levis est Physicos dissolvere nodos,
Propositasque theses firmâ ratione probare.
Est opus ingenii celsi, multiqve laboris.

Sed quò plus studii præsentia cœpta requirunt,

Tantò plura feres merite præconia laudis,

Fautoresqve Tuis magè, Patronosque colendos,

Propitios reddes tali ratione Camœnis.

Cujus mortales nunquam cortina fefellit,

Id Tibi promittit Phœbus spondetqve futurum.

*Johannes Herden, Thoruniô-
Prussus.*

94.A 7578

ULB Halle 3
002 715 147

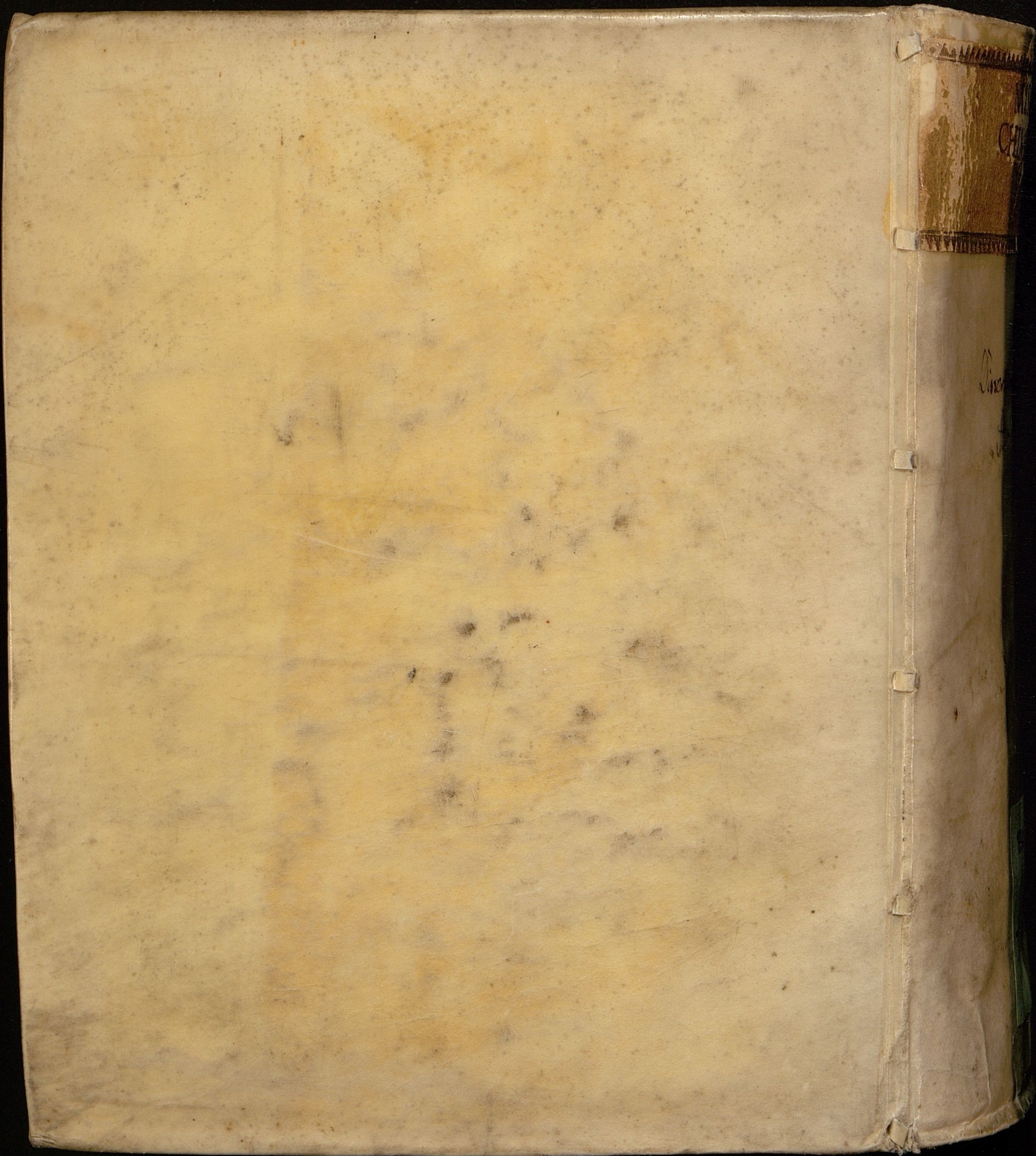

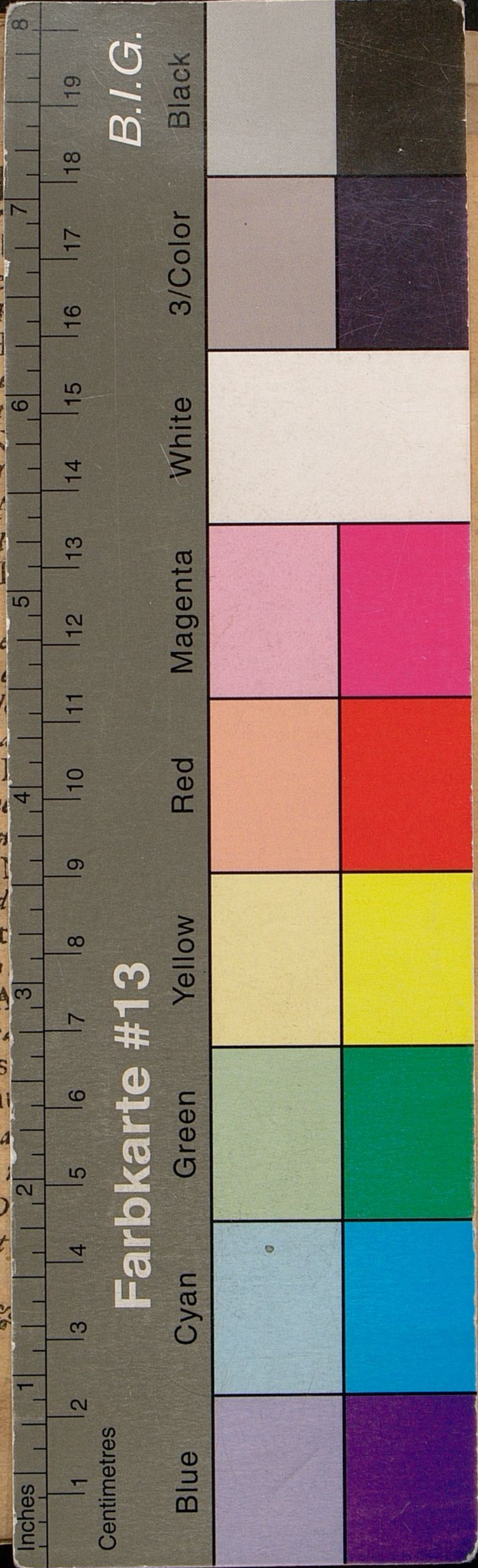
f
sb.

1017

1009

Q. D. B. V. 28 43
De

AQVIS SUPRA- COELESTIBUS.

Ex permisso Amplissimæ

Facultatis Philosophicæ,

IN ILLUSTRIS ALBIM ACADEMIA

DISPUTABUNT

M. AUGUSTINUS BALTHASAR,
PRÆSES

et

LAURENTIUS Vogt / Thorunio-
Prussus: Respondens

*Ad d. 19. Martij horis pomerid. In Auditorio
Minori.*

WITTEBERGAE

EXCUDERAT JOHANNIS HAKEN, Anno 1656.

45
L. M. Da

